Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI SÄTEILYLAIN 75§:N MUUTTAMISESTA

Työ- ja elinkeinoministeriö (jäljempänä TEM) pitää säteilylain (859/2018) 75 §:n muuttamista perusteltuna ja esitystä hyvin valmisteltuna. Esitys turvaa käyttökuntoisten ikääntyneiden umpilähteiden käyttöä elinkeinoelämän, julkisen sektorin ja tutkimuslaitosten käyttökohteissa.

Säteilylain 75 §:n muuttaminen on perusteltua, sillä voimassa olevan pykälän soveltaminen johtaa haasteisiin sekä käytössä olevien umpilähteiden nopean korvaamisen että käytöstä poiston näkökulmasta.

Umpilähteiden korvaaminen uusilla on tällä hetkellä tapauskohtaisesti joko haasteellista tai mahdotonta. Venäjä on ollut tärkeä umpilähteissä käytettyjen radionuklidien toimittaja, mutta aloittamansa hyökkäyssodan seurauksena monien umpilähteissä käytettävien radionuklidien saatavuus on rajoitettua. Muun muassa säteilymittareiden ja dosimetrien testaukseen käytettävien korkea-aktiivisten umpilähteiden korvaaminen ei tämänhetkisessä tilanteessa ole mahdollista.

Korkea-aktiivisten ikääntyneiden umpilähteiden käytöstä poistoon liittyy erityisiä ongelmia. Korkea-aktiiviset umpilähteet ovat korkean aktiivisuuden vuoksi usein suurikokoisissa suojaavissa koteloissa, eivätkä kokonsa puolesta mahdu loppusijoituksessa käytettäviin pakkauksiin. Näin ollen niiden uudelleen käsittely ja pakkaus vaativat erityisjärjestelyjä säteilyturvallisuuden varmistamiseksi. Tällä hetkellä käytetyille umpilähteille ei ole kattavaa loppusijoitusratkaisua Suomessa.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti kesäkuussa 2017 työryhmän selvittämään turvallisen ja kustannustehokkaan ydinjätehuollon ja muun radioaktiivisen jätteen huollon tavoitteita, kehitystoimenpiteitä ja ratkaisuvaihtoehtoja nykypäivästä pitkälle tulevaisuuteen. Työryhmä listasi umpilähteiden loppusijoituksen yhdeksi kehityskohteekseen.

Tällä hetkellä umpilähteiden käytöstäpoiston haasteisiin etsitään ratkaisuja Kansallisen ydinjätehuollon yhteistyöryhmän (YETI) seurantaryhmässä. Yhteistyöryhmässä on edustusta viranomaisista, toiminnanharjoittajista, tutkimuslaitoksista ja yliopistoista. Tilannetta pyritään ratkaisemaan, siten että käytöstä poistetuille umpilähteille olisi loppusijoituspaikka maassamme olevissa radioaktiivisen jätteen ja ydinjätteen loppusijoitustiloissa.

YETI seurantaryhmän työllä pyritään varmistamaan myös tarvittava osaaminen ja sopivat tilat umpilähteiden käsittelyyn ja pakkaamiseen olisi tarvittaessa käytettävissä. Ottaen huomioon ongelmien moninaisuuden ja laajuuden, loppusijoitukseen liittyviin kysymyksiin ei ole nopeita ratkaisuja.

Jaakko Louvanto
erityisasiantuntija
työ- ja elinkeinoministeriö, energiaosasto